

JISPOL Structure: Islam-related

JISPOL Field: Islamic Economics

Special Field: Participation Finance

DOI: 10.2021/jispol.v1i2.11

Submission Date: 11.11.2021

Acceptance Date: 21.12.2021

Publication Date: 31.01.2021

E-ISSN: 2791 - 7525

KATILIM FİNANSINDA VEKÂLET YÖNTEMİ VE KULLANIM ALANLARI

SÜLEYMAN KONUR

 <https://orcid.org/0000-0002-4537-5274> suleyman.konur@outlook.com Istanbul 29 Mayıs University

ÖZET: Bu çalışma, temel olarak İslam hukukundaki vekâlet akdinin, katılım finans sektöründeki kullanım alanlarının tespiti ve analiz edilmesi ile vekâlet akdine dayalı ürünlerin geleceğine yönelik katkılarda bulunmayı amaçlamaktadır. Çalışmanın birinci bölümünde vekâlet akdine ilişkin kavramsal çerçeve, vekâlet akdinin özellikleri ve vekâletin rükünleri ele alınmıştır. Ayrıca vekâlet kavramının fıkhi açıdan değerlendirilmesi yapılarak vekâlet akdinin İslam hukukundaki diğer akitler arasındaki yeri anlatılmıştır. Çalışmanın ikinci bölümünde katılım finansında vekâlet akdinin dolaylı ya da dolaysız olarak kullanıldığı tüm ürünler, uygulamalardaki işleyişi ile birlikte incelenmiştir. Sonuç bölümünde ise vekâlet yönteminin katılım finansındaki kullanımına yönelik uygulama ve politika önerilerine yer verilmiştir. Bu çalışma ile vekâlet akdinin katılım finans sisteminde kullanılacak yeni ürünlerin geliştirilmesinde önemli bir potansiyelinin olduğu ortaya konulmuştur.

ABSTRACT: This study mainly aims to determine and analyze the fields of usage of the wakala method in both Islamic law and participation finance sector in order to contribute to the future of the products based on the wakala method. In the first section, the conceptual framework, the characteristics and the elements of the wakala method are discussed. The concept of the wakala contract is also studied in terms of fiqh. Then, its place among other contracts in Islamic law is examined. In the second part of the study, all products in which the proxy contract is used in participation finance are examined. Finally, policy recommendations are discussed for the sake of the use of the wakala method in the participation finance. This study put forwards that the wakala method has a substantial power to develop new financial products for the participation finance system.

Keywords: İslam Hukuku, Katılım Finans, Vekâlet

To cite this article: KONUR, S. (2021). Katılım Finansında Vekalet Yöntemi ve Kullanım Alanları. Journal of Islamic Politics, 1(2), 81-101. <https://doi.org/10.2021/jispol.v1i2.11>

GİRİŞ

Günümüzde tüm ülkelerde İslam İktisadı'nın önemi, gelişen finans altyapıları ve talepleri karşılayamaz bir hale gelmiş faizli sistem karşısında her geçen gün daha fazla artmaktadır. İslam İktisadı ekosisteminin hiç şüphesiz en büyük payını oluşturan İslami bankacılık faaliyetleri, hızla gelişen bir yapıya kavuşmakla beraber daha önemli bir hal almıştır. Körfez ülkeleri, Malezya ve İngiltere gibi ülkelerde farklı modellerin ve tekniklerin uygulandığı İslami Bankacılık (Islamic Banking) kurumları, ülkemizde ilk olarak 1985 yılında Özel Finans Kurumları (ÖFK) adıyla kurulmuşlardır. Bu gelişme sonrasında 2005 yılında ÖFK'lar aslında faizsiz sistemin özünü oluşturan ortaklık, dayanışma ve paylaşım anlamına gelen Katılım Bankası (Participation Banking) adını almışlardır. Faaliyetlerini bu tarihten itibaren Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) denetim ve gözetiminde sürdüren katılım bankalarındaki hesaplar da diğer konvansiyonel bankalarda olduğu gibi Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu (TMSF) güvencesi altına alınmıştır.

Katılım bankalarının ülkemizdeki kuruluş ve gelişme süreci yaşanan ekonomik krizler ve siyasi istikrarsızlıklar nedeniyle bazı dönemlerde zor olsa da Müslümanların öncelikli tercihi olması nedeniyle bankacılık sektöründeki yerini ve önemini korumaya devam etmiştir. Katılım bankacılığının büyüme potansiyeli zaman içinde yavaş gelişmiş olsa da günümüz finansal sistem içerisinde varlığı kanıtlandığı görülmektedir. Katılım finansı, halihazırda Türkiye'nin 2023 hedefleri arasında olan İstanbul Finans Merkezi'nin (İFM) en önemli ayaklarından birisi haline gelmiştir. Bu nedenle devlet tarafından son yıllarda gereken desteğin verilmesi sayesinde büyüme ivmesi oldukça artmıştır. Son beş yılda katılım bankalarının, bankacılık sektör payı %5'ten %7,2'ye yükselmiştir. Türkiye'de faaliyet gösteren 6 katılım bankasının konsolide olmayan toplam aktif büyüklüğü 2020 yılında bir önceki yıla göre %53,7 artışla 437,1 milyar TL'ye ulaşmıştır. Bu veriler ışığında 2020 yılının zor ve dalgalı küresel koşullarında Türkiye'de faaliyet gösteren 6 katılım bankası, reel ekonomi çarkının dönmesine, ekonomik istikrarın sağlanmasına ve büyümenin sürdürülmesine katkılarını pekiştirmişlerdir. Aynı zamanda yıllar içerisindeki katılım bankalarının toplam aktiflerinde gerçekleşen artışın sektör içerisinde önemli bir büyüme potansiyeline sahip olduğunu göstermektedir.

Türk bankacılık sisteminde alternatif değil sistemi tamamlayıcı bir nitelik taşıyan katılım bankaları, tüketicilere farklı finansal araçlar aracılığıyla hizmet vererek reel ekonomiyi finanse etmektedir. Katılım bankaları; mali sektörde faaliyet gösterip reel ekonomiyi finanse ederek bankacılık hizmeti sunan bankalardır. Tasarruf sahiplerinden topladıkları fonları, katılım finansman prensipleri dâhilinde ticaret ve sanayide değerlendirerek, oluşan kâr veya zararı tasarruf sahipleri ile paylaşan söz konusu bankaların isimlerindeki katılım sözcüğü, yapılan bankacılık işlemlerinin kâr ve zarara katılma prensibine dayalı bir bankacılık türüdür. Katılım bankacılığı, tasarruflarını faizsiz esasa göre değerlendirmek isteyen tasarruf sahipleri ile finansman ihtiyaçlarını yine aynı esasa göre sağlamak isteyen iş sahipleri ve girişimciler arasında bir köprü vazifesi görmektedir.

Türk ekonomisine çok yönlü katkıda bulunan katılım bankaları, mali sistemden yeterince finansman desteği alamayan birçok küçük ve orta ölçekli işletmeye, finansal kiralama ve diğer yöntemlerle uygun koşullarda yatırım malları temin ederek üretimin ve istihdamın artışında önemli rol oynamaktadırlar. Son yıllarda gerek devlet tarafından verilen destekler gerekse faizin haram oluşu konusunda yapılan tanıtım ve bilgilendirme faaliyetleri sonucunda önemi daha fazla artmıştır. Büyüme ile birlikte katılım bankacılığında kullanılmakta olan murabaha, mudarebe, müşareke, icare, sukuk vb. yöntemler yetersiz hale gelmiştir. İstanbul'un küresel finans merkezi hedefinin en önemli sacayaklarından birisi olarak görülen katılım finansının büyüklüğünün arttırılabilme-

si için artan ürün ihtiyacı doğrultusunda yeni katılım finans ürünleri oluşturulmaya başlanmıştır. Bu ürünler arasında 2018 yılında mevzuatımıza giren yatırım vekâleti ürünü katılım finans sisteminde yerini almıştır. İslâm hukuku literatüründe vekâlet akdine hac, kurban, zekât, kefarete gibi mali yönü bulunan ibadetlerde veya evlenme, boşanma, satım, dava, şirket, sulh, vasiyet, hibe gibi tek veya iki taraflı borç ilişkilerinin kurulması gibi durumlarda sıkça başvurulmaktadır. Bir vekâlet akdine dayanan yatırım vekâleti ürününün katılım finansına yeni bir soluk getirmesi beklenmektedir. Vekâlet akdinin katılım bankacılığında kullanılmaya başlanmasıyla ortalık temelli mudarebeye dayanan katılma ve cari hesapların yanına bir yenisi daha eklenmiştir. Vekâlet yönteminin katılım finansında yatırım vekâleti dışındaki kullanım alanları vekâlet modeli tekâfül, faizsiz yatırım fonları, yönetim sözleşmesine dayalı kira sertifikaları (sukuk), vekâlete dayalı faizsiz sendikasyon finansmanları şeklindedir. Bunların yanında yine katılım bankalarında müşterilere sunulan kredi kartı sözleşmeleri ile üye işyeri (pos cihazı) anlaşmalarında vekâlet yöntemi kullanılmaktadır.

Literatür incelendiğinde yeni bir ürün olan fon toplama bakımından yatırım vekâleti konusunda henüz yeterli çalışma olmadığı görülmektedir. Vekâlet modeli tekâfül konusunda ise tekâfül piyasasının ülkemizde henüz yeni gelişen bir alan olması nedeniyle akademik alan yazıda yeterli ilgiyi görmediği tespit edilmiştir. Yine katılım finans sektöründe yoğun bir şekilde kullanılan yönetim sözleşmesine dayalı kira sertifikası konusunda da müstakil bir akademik çalışmanın bulunmadığı görülmektedir.

Yatırım vekaleti ürünü özelinde ülkemizde yapılan ilk kapsamlı çalışma özelliğini taşıyan Öztürk'ün yaptığı çalışmada vekâlet ürününün Türkiye'de ağırlıklı olarak bankalar arasında kısa vadeli kaynak temini için kullanıldığı, mevzuat açığı nedeniyle bireysel müşteriler için uygulama alanı bulunmadığı, mevcutta ise henüz düzenleme yapılmış olması sebebiyle tüzel müşterilere vekâlet ürününün yeterli düzeyde sunulmadığı tespit etmiştir.

Özdemir ve Lila, ise yapmış olduğu çalışma sonucunda yatırım vekâleti hesaplarının klasik fıkıhtan ayrılan, başta tahmini kâr olmak üzere çeşitli sorunlu kısımlarının olduğu ortaya konulmuştur. Diğer yandan kâr zarar katılma hesaplarıyla birlikte katılım bankacılığına yatırım vekâleti hesaplarının dahil edilmesinin gerekçesini oluşturan, getiri hassasiyeti yüksek müşterilerin katılım bankasında tutulabilmesi anlayışının arizi bir durumdan kaynaklandığı ve bu gerekçenin böylesine yapısal bir değişikliğe neden olmasının sektörün özgünlüğünden tavizler vermesine yol açabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Çakır, yapmış olduğu çalışmada İslami finans sektörü tarafından geliştirilen yatırım vekâleti uygulamalarında, banka ve müşterileri arasında gerçekleşen yatırım ilişkisini kâr ve zararın üstlenilmesinde tarafların sorumluluğu açısından betimleme tekniğini kullanarak ele almıştır. Çalışmasının sonunda ise, yatırım vekâleti işlemindeki kârın tahmin edilen sınırı aşması halinde, yatırımcıların yüksek kâr taleplerini karşılama adına direkt ya da dolaylı ifadelerle banka taahhüdü kapsamına sokulması ya da bu oranı her şekilde temin eden yaygın bir örfün oluşturulması, faiz töhmetinin yanı sıra söz konusu kurumların güvenilirliği açısından da olumsuz bir tablo oluşturabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Halitoğlu, çalışmasında vekilin ayrı bir akitle vekil ve kefil sıfatlarını üzerinde toplaması, kefalet akdinin vekâlet akdinden ayrı bir sözleşmeyle akdedilmesi anlamına geldiğini ayrıca kefaletin vekâlet akdinde şart koşulmamış olması gerektiğini belirtmiştir. Böylece vekilin herhangi bir sebepten dolayı vekâleti fesih olursa, kefaleti devam ettiğini ve böyle bir sözleşmenin akdedilmesi özellikle sukuklarda olmak üzere operasyonel açıdan zor olduğunu tespit etmiştir.

VEKÂLET AKDİ

İslam hukukunda Müslümanların ticari hayatlarını kolaylaştıracak çok sayıda akit türü bulunmaktadır. Bu akitlerden birisi olan vekâlet arapçada “vekale bi'l-istismar” olarak adlandırılmaktadır. Mecelle’de vekâlet “bir kimse işini başkasına tefviz etmek ve ol işde onu kendi yerine ikame eylemektir” şeklinde tanımlanmıştır. Türk Borçlar Kanunu m.502 hükmünde, vekilin iş görme borcu, “...vekilin vekâlet verenin bir işini görmeyi veya işlemini yapmayı üstlendiği...” şeklinde belirtilmektedir. Sözlükte ise “birine güvenmek, bir işi güvenilir birine bırakmak” anlamındaki vekl kökünden türeyen vekâlet, fıkıh ilminde ise “bir kimsenin birine kendi adına hukukî işlem yapma yetkisi vermesini ve bu yetkiyi” ifade eder. Kendisine iş tevdi edilen tarafa vekil, tevdi edilen işe müvekkelün-bih, işin sahibine müvekkil, vekil kılmaya ise tevkil denir.

Ebu Hanife’ye göre umumi vekâlete sahip olan vekil bu vekâlete dayanarak ancak iva-zlı işlemler yapabilir; azat, teberru gibi ivazsız işlemler yapamaz. Şafiiler ise, “Bütün malımı sat” veya “Bütün alacaklarımı tahsil et” şeklinde belli bir grup işlemin yapılmasına ilişkin umumi vekâleti caiz görürler. Bunun gibi alıma ilişkin umumi vekâlet de fakihlerce caiz görülür. Bu tür bir akitte alınacak malın ne olduğunun detaylı bilinmesi de gerekmemektedir. Zira fakihler buradaki bilinmezliği kısmi bilinmezlik olarak görmektedir. Vekâlet akdi icap ve kabul (siğa) ile başlamaktadır. Bir vekâlet işleminde vekâletini veren taraf müvekkil, vekâleti alan taraf ise vekil olarak adlandırılmaktadır. Müvekkil, yapılan anlaşmada ücretin ödeme vadesi ve şekli konusunda kararlaştırılan şartlara bağlı kalarak yatırım vekilinin ücretini ödemekle yükümlüdür. Vekil, müvekkilin yararına davranmak durumundadır. Vekâlet akdinin kurulmasıyla birlikte taraflar arasında borç ilişkisi oluşur ve tarafların üstlendikleri borçları yerine getirme yükümlülüğü başlar. Vekâlet akdinin genel olarak özelliklerini aşağıdaki şekilde sıralayabiliriz;

- Vekâlet sözleşmesi mutlak olabileceği gibi bir ya da birden fazla şarta bağlı olarak da olabilir,
- Müvekkilin vekâlete konu olan işi kendisinin de yapabiliyor olması ve bu ehliyete haiz olması gerekmektedir,
- Vekâletin konusunun, İslam’ın kurallarına göre elverişli bir konu olması gerekir,
- Vekil, her zaman müvekkilin yararına davranmak durumundadır,
- Vekâlet konusu olan işin vekilin kendisine de mubah olan şeylerden olması gerekir,
- Her iki taraf da vekâlet akdine yönelik bir ücret tespit edebilir. Bu ücret belli bir tutar olabileceği gibi belirli bir oran olarak da belirlenebilir,
- Vekil ile vekâlet veren (müvekkil) arasında bir güven ilişkisi vardır,
- Vekâlet sözleşmesinde oluşan sonuçtan vekil, eğer kastı yok ise sorumlu değildir.

Vekâlet Akdinin Rükünleri

Sözlükte “köşe, ana sütun, bir bütünü ayrılmaz parçası; büyük iş, dayanak, güç” anlamlarına gelen rükün kelimesi, bir fıkıh usulü terimi olarak bir şeyin varlığı kendi varlığına bağlı olan unsuru ifade etmektedir. Bu durumda vekâlet akdinin rükünlerini ise icap ve kabulden (siğa) ibaret gören Hanefiler’e karşılık fakihlerin çoğunluğu vekâlet akdinin taraflarını ve konusunu da rükün olarak saymıştır. İcap kural olarak müvekkil tarafından yapılır, kendine ait bir işin görülmesini başkasına tevdi etmek isteyen müvekkil bu iradesini vekâlet veya bu anlama gelen bir lafızla ifade eder. Müvek-

kilin “bir konuda seni vekil tayin ettim.” demesi ve vekilin “kabul ettim.” demesiyle vekâlet akdi kurulmuş sayılmaktadır. Vekâlet akdinde icab ve kabul sözlü olabileceği gibi yazılı olarak da olabilir. Kendisine yapılan vekâlet teklifine karşı ret beyanında bulunmadan o teklifin gereğini yapmaya girişmek kabul sayılır. Kabulün icabın hemen ardından olması da şart değildir. Vekâlet verme teklifi izin mahiyetinde sayıldığı için rücu edilmediği sürece hükmü devam eder. Bu sebeple vekâlet akdinde meclis birliği aranmamıştır.

Akitlerde bir akit konusunun belli ve taraflarca bilinir olması ilkesinin bir sonucu olarak vekâlet konusunun da müvekkilin amacının gerçekleşmesine imkân verecek derecede belli ve bilinir olması şartı aranır. Vekâlet, temel olarak vekâlete konusu itibariyle genel vekâlet ve özel vekâlet olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Örneğin belirli bir arabanın alınması üzere vekâlet verilmesi özel vekâlet, herhangi bir arabanın alınması ise genel vekâlete örnek olarak gösterilebilmektedir.

Vekil tutulan şeyin şartı o şeyin başkası yerine yapılabilen şeylerden olmasıdır. Bunun yanında vekâlet konusu olan iş ya da eylemin vekilin kendisine de mubah olması gerekir. Vekâlet akdinin taraflarından olan vekilin akıl sağlığı yerinde olmalıdır. Müvekkil sadece kendi başına tasarruf kabiliyetine haiz olduğu konularda vekil olarak atayabilir. Müvekkil ancak bağımsız olarak yapabileceği ya da yapabildiği işlemlerde bir başkasına vekâlet verebilir.

Ücret ise, vekâlet akdinin zaruri bir unsuru olmayıp ücretsiz de bu akit kurulabilir. Sözleşmede vekâlet ücretinin ödeneceği belirlenmiş olmasına karşılık iş görülürken vekâlet veren haklı bir nedeni olmaksızın sözleşmeyi sona erdirirse iş tamamlanmasa bile vekil ücrete hak kazanır. Vekâlet sözleşmesinin ücretsiz olduğu durumlarda bu vekâlet, vekilin müvekkile bir iyiliği şeklinde değerlendirilir.

Vekâletin Fıkhi Açıdan Değerlendirilmesi

İslam hukukunun ve iktisadının en temel kaynağı, Allah’ın (c.c.) sözü olan Kur’an-ı Kerim’dir. Kur’an’ın temel kaynak olması, bizzat Allah’ın (c.c.) vahyi olmasıdır. Kur’an’da vekâletin meşruluğuna dair bazı ayetlere dayandırılmaktadır. Bu ayetler aşağıdaki şekildedir;

- “...Şimdi siz birinizi şu gümüş para ile kente gönderin de baksın; (şehir halkından) hangisinin yiyeceği daha temiz ve lezzetli ise ondan size bir rızık getirsin. Ayrıca, çok nazik davransın ve sizi hiçbir kimseye sakın sezdirmesin.”
- “Eğer karı-kocanın arasının açılmasından endişe ederseniz, erkeğin ailesinden bir hakem, kadının ailesinden bir hakem gönderin. İki taraf (arayı) düzeltmek isterlerse, Allah da onları uzlaştırır. Şüphesiz Allah, hakkıyla bilendir, hakkıyla haberdardır.”
- “Zekatlar; yoksullara, düşkünlere, onunla görevli memurlara, ...Allah’tan bir farz olarak verilir.”

Peygamber Efendimizin sünneti ise, İslam hukukunun ikinci temel kaynaklarındandır. Sünnet, Hz. Peygamber’in (s.a.v.) söz, davranış ve onaylarını içermektedir. Geçmişte vekâlet konusunda bizzat Hz. Peygamber’in (s.a.v.) uygulamaları mevcuttur. Bu konudaki nakledilen hadis örnekleri ise şu şekildedir;

- Rasulullah (s.a.v), Urve el-Beriki’ye koç alması için bir dinar verdi. Urve bir dinar ile iki koç satın aldı ve koçlardan birini bir dinara sattı. Böylece Rasûlullah’a (s.a.v) bir dinar ve bir koç getirdi. Rasulullah Urve’nin yaptığı ticareti mübarek kılması için Allah’a dua etti (El- Buhari, 1422).

- Ben Hayber'e gitmek istediğimde Rasullah'a geldim, selam verdim ve Hayber'e gitmek istediğimi söyledim. Bunun üzerine Rasullah: "Vekilime uğradığında ondan on beş ürün al, senden bir alamet isterse elini onun köprücük kemiğine koy" diye buyurdu (Ebu Davud, Ekdiye, 30).

Hz. Peygamber'in Hâkim b. Hizam'ı kurbanlık koyun almak için görevlendirmesi olayı sünnette vekalet akdinin önemli bir örneğidir. Vekil olan taraf anlaşmanın gereğini fazlasıyla yerine getirip müvekkiline karşı sorumluluğunu ifa etmiştir. Başka bir olayda Hz. Peygamber (s.a.v), Hz. Ali'yi kendi kurbanlığına ortak etmiş ve sonra da ona kurban etlerinin taksim edilmesini emretmiştir. Başka bir olayda da Allah Resulü'nden borcunu istemeye gelen bir adama borcunun ödenmesi konusunda ashabını görevlendirmesi, borcun ödenmesi konusunda vekalet akdinin caiz olduğunun uygulamalı bir örneğini teşkil etmiştir. Ayrıca zekât mallarının korunması görevinde Ebu Hüreyre'yi vekil olarak tayin etmesinde görmekteyiz. Kamu yönetimi konularında da vekalet müessesesinden istifade edilmiştir. İslam hukuku kaynaklarında vekâletin caiz olduğu konulardan biri olarak hac da ifade edilmektedir. Yapılan haccın hukuken temsilci üzerinde bir etkisi yoktur, temsilci burada tamamen müvekkil adına hukuki sonucu doğurmak için tavzif edilmiştir.

Vekâletin Diğer Akitlerle ile Karşılaştırılması

Akit terim olarak hukuki sözleşme anlamında kullanılmakta ve Mecelle'de "Tarafeynin bir hususu iltizam ve taahhüt etmeleridir ki icâb ve kabûlün irtibatından ibarettir." şeklinde tanımlanmaktadır. Yine Mecelle'de kullanılan tanımlarıyla söyleyecek olursak icâb, "bir tasarrufu inşa etmek için söylenen ilk söz" iken kabûl, "bu tasarrufu inşa etmek için söylenen ikinci sözdür." Tarafların akit yapma konusundaki iradelerinin somut göstergesi olan icâb ve kabûlün irtibatı, akdin meydana gelmesine ve hukuki sonuçlar doğurmasına neden olmaktadır. Vekâlet akdinin İslam hukukundaki diğer akitlerle benzerlik ve farkları bu akdin anlamını ve kapsamını daha iyi anlatmaktadır. İslam hukukunda kullanılan akit türleri farklı şekillerde tasnif edilmektedir.

İlk olarak vekâlet akdinin isimlendirmeleri bakımından akitler arasında, bir adı olduğundan dolayı isimli akitler arasında yer almaktadır. Ayn'a bağlılık bakımından vekâlet akdi ayn'a bağlı olmayan akitler arasında yer almaktadır. Çünkü vekâlet akdinin konusu malın teslimine gerek olmaksızın tamam olan bir akittir. Vekâlet akdi, sadece tarafların karşılıklı rızalarıyla kurulan akit olduğundan dolayı rızai akittir. Ayrıca vekâlet akdi meşruiyeti açısından nafiz akitlere örnektir. Yani herhangi bir kişinin onayına gerek olmadan, kurulduğu andan itibaren yürürlük kazanan ve hukukî sonuçlarını doğuran akitlerdir. Vekâlet akdi, İslam hukukundaki akitlerin bağlayıcılığı açısından bakıldığında, bağlayıcı olmayan akitler arasındadır. Diğer bir ifadeyle vekil ya da müvekkil istedikleri zaman vekâlet akdini sonlandırabilirler. İki tarafı da bağlayıcı olmayan akitlere, taraflardan her birinin beyanıyla son verilebilir. Bunun yanında vekâlet akdi, vesayet akdi gibi gayesi bakımından temsil amacı olan bir akit türüdür. Son olarak ise vekâlet akdinde bir vade bulunduğundan ya da belirli bir periyot içinde yapıldığından dolayı süreklilik arz eden akitlerdendir.

VEKÂLET YÖNTEMİNİN KATILIM FİNANSINDAKİ KULLANIM ALANLARI

Katılım finans, İslam dinin ilkeleri ve yasakları doğrultusunda ekonomik faaliyetler bütününden oluşan bir finans sistemidir. Katılım finans sistemi, finansal piyasalar açısından çok geniş bir faaliyet alanından oluşmaktadır. Bankacılığın yanında katılım sigortacılığı, katılım emeklilik sistemi, katılım fon sistemi, katılım endeksi, faizsiz sermaye piyasa araçları, finansal ortaklıklar, girişimci destekleme programları ve finansal

teknoloji gibi konular esasında bu sistemin önemli bileşenleridir. Katılım esaslı işleyen bu sektörün İslam dinine göre şekillenmiş ürünleri, yöntemleri ve hizmetleri bulunmaktadır.

Katılım finansının konvansiyonel finans karşısındaki en büyük dezavantajlarından birisi ürün çeşitliliğinin az olmasıdır. Dünyada kullanılan vekâlet yönteminin Türkiye'deki yeni geliştirilecek ürünlere dayanak olması, sektörün ürün çeşitliliğini arttıracaktır. Günümüzde ticari hayatta ve katılım finans sisteminde sıkça kullanılan bu yöntemlerden birisi de vekâlet yöntemidir. Sektörde salt olarak vekâlet yöntemine dayalı ürünler bulunduğu gibi diğer yöntemlerin içerisinde de vekâlet yoluyla bir işleyiş söz konusu olabilmektedir. Katılım finansında vekâlet yönteminin kullanım alanları arasında ilk sırada salt olarak vekâlet yönteminin kullanıldığı yatırım vekâletine dayalı katılma hesaplarını söyleyebiliriz. Katılım bankaları fon toplama amacıyla yatırım vekâleti hesaplarını kullanırken aynı zamanda yine vekâlet akdi üzerinden hazine yönetimi ve uluslararası bankacılık faaliyetleri kapsamında kurumsal yatırımcılardan fon temin edebilmektedirler.

Vekâlet sözleşmesine dayalı sukuk, katılım bankaların kullandıkları vekâlet ürününden gelmektedir ve İslami finansın yaygın olduğu piyasalarda vekâlet (wakala) sukuk olarak adlandırılmaktadır. Ülkemiz katılım esaslı sermaye piyasalarında bu sukuk türü yönetim sözleşmesine dayalı kira sertifikası olarak sektördeki yerini almıştır. Katılım finans ekosistemi içerisinde vekâlet yönteminin kullanıldığı bir diğer alan ise katılım sigortacılığıdır. Katılım finansı sektöründe vekâlet akdinin tüm uygulama alanlarına bakıldığında, temel işleyiş şekli olarak en çok benzeyen sermaye piyasası ürününün ise faizsiz yatırım fonlarıdır.

Yatırım Vekâleti Hesapları (Wakala)

Günümüzde katılım bankalarının müşterilerinden fon toplamak üzere en çok kullandığı katılım finans yöntemi mudarebe (emek-sermaye ortaklığı) yöntemiyle açılan katılma hesaplarıdır. Katılım bankalarının kuruldukları günden bu yana en çok eleştirildiği konulardan birisi ürün çeşitliliğinin az olmasıdır. Bu nedenle mudarebe ortaklığının dışında katılım bankaları daha fazla fon toplamak üzere farklı ürün arayışına girmişlerdir. Katılım bankacılığında en güncel konulardan olan yatırım vekâleti hesapları fon toplama ürünü olarak yatırım vekâleti ürünü ise 2018'de yayımlanan yönetmelik ile katılım bankacılığında fon toplama yöntemi olarak yerini almıştır. Bir vekâlet akdine dayanan bu ürünün katılım finansına yeni bir soluk getirmesi beklenmektedir. Vekâlet akdinin katılım bankacılığında kullanılmaya başlanmasıyla ortalık temelli mudarebeye dayanan katılma ve cari hesapların yanına bir yenisi daha eklenmiş oldu.

Katılım bankalarının internet siteleri ve faaliyet raporları kontrol edildiğinde kullandıkları yatırım vekâletine dayalı katılma hesaplarının detaylarına (vekâlet ücretleri, finansal bilgileri, vade) dair bir bilgi bulunmadığı görülmektedir. Hatta henüz hiçbir katılım bankası yatırım vekâleti hesaplarını internet sitelerinin hesaplar bölümüne ekmediği de görülmektedir. Bununla birlikte sadece Türkiye Finans ve Albaraka Türk internet sitelerinde genel şartları içeren yatırım vekâleti hesabı sözleşmelerinin eklendiği görülmektedir. Bu sözleşmelerde yatırım vekâleti hesaplarında tanımlanan yetkilendirmeyi katılım bankaları genel yetki olarak kullanmışlardır. TKBB ve katılım bankalarının yıllık raporları incelendiğinde yatırım vekâleti hesaplarının finansal bilgilerinin ayrıca gösterilmediği görülmektedir. Bunun yanında Albaraka Türk'ün danışma kurulu tarafından yatırım vekâletine dayalı katılma hesabı için hazırlanmış bir icazetnamenin internet sitesinde yer aldığı görülmektedir. Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGGK) tarafından hazırlanan Faizsiz Finans Muhasebe Standartları'nın 31'inci standardında yatırım vekâleti hesaplarının muhasebeleştirilme-

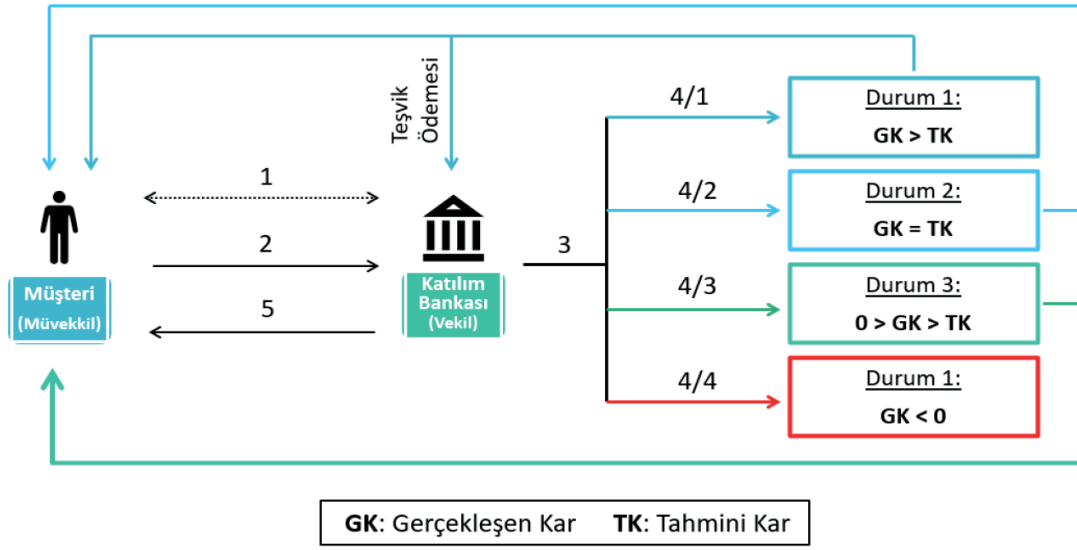
sine ve raporlanmasına ilişkin ilkeleri belirlemiştir.

Mevzuatta da belirtildiği üzere şu an için sadece tüzel kişiliği bulunana müşteriler ile kamu kurumları ve yatırım fonlarına ait hesaplar yatırım vekâletine dayalı katılma hesabı açabilmektedirler. Şüphesiz bunun nedeni katılım bankacılığının adını aldığı kâra ve zarara katılma hesapları olan katılma hesaplarının varlığına gölge düşürmemesi gerektiğidir. Çünkü katılım finans sisteminin asıl özü katılım ilkesinin olduğunu söyleyebiliriz. Yatırım vekâleti, bir kimsenin sahip olduğu sermayeyi işletip değerlendirmesi için başka birisini ücret karşılığı ya da ücretsiz olarak yetkilendirmesidir. İslami Finansal Kurumlar için Muhasebe ve Denetim Kuruluşu'nun (AAOIFI) yatırım vekâleti ile alakalı hükümleri 46'ncı standartta detaylı bir şekilde belirtilmiştir. Yatırım vekâleti, AAOIFI tarafından "bir şahsın sahibi olduğu sermayeyi belirli bir ücret karşılığında ya da ücretsiz olarak işleterek gelir elde etmesi gayesiyle bir başkasını yetkilendirmesi" şeklinde açıklanmaktadır. Katılım bankasının vekil olarak bulunduğu bir yatırım vekâleti işleminde, tasarruf sahibi sermayeyi işletip değerlendirmesi için katılım bankasını yetkilendirir ve sermayeyi teslim eder. Katılım bankası kâr ve zarara ortak değildir. Kâr ve zarar tamamen yatırımcının olur. Ancak katılım bankası kasıt, kusur ya da şartları ihlali varsa bundan kaynaklanan zararı tazminle mükelleftir. Katılım bankası ile yatırımcı, kârın beklentinin üzerinde gerçekleşmesi halinde fazla tutarın prim mahiyetinde bankaya ait olması üzerine anlaşabilir.

Yatırım vekâletini, faizli bir işlemde ayıran en önemli farkın meşru bir yatırım ve ticarete dayalı gerçek bir işlemin yapılması oluşturmaktadır. Buna hâlel getirecek her türlü uygulamanın denetim, düzenleme, analiz ve açık bir iletişimle ortaya konulması işin tabiatı gereğidir. İlave olarak alınan mesafenin istatistiki olarak da ortaya konulmasına ihtiyaç olduğu açıktır. Yatırım vekâleti katılma hesabı, banka bazında fon tutarı, toplam fon içindeki payı, vadesi, getirisi, takip oranı gibi istatistiki bilgiler tutulmalı ve bu bilgiler ulaşılabilir olmalıdır. Bununla birlikte yatırım vekâletine dayalı katılma hesaplarının işleyişi danışma kurulları ve katılım uyum birimleri tarafından sürekli olarak denetlenmelidir. Yatırım vekâleti hesaplarının temel özelliklerini ise aşağıdaki şekilde sıralayabiliriz;

- Anaparayı ya da getiriye garanti eden akitler ile bu akitlere bağlı yapılan muameleler geçersiz sayılmaktadır.
- Vekâlet sözleşmesinde aksi bir hüküm yok ise vekil; kasıt, ihmal, hata veya sözleşme maddelerine uymama gibi durumlar nedeniyle vermiş olduğu zararlardan dolayı sorumlu tutulabilir.
- Vekâlet akdi içerisinde yapılan her türlü sigortalama, bakım ve onarım veya yasal yükümlülükler gibi giderler müvekkilin sorumluluğundadır.
- Vadesinde kapatılmayan yatırım vekâletine dayalı katılma hesapları, hesap sahibi ile katılım bankası arasında yeni bir sözleşme yapılmadıkça yenilenmez ve cari hesaplara aktarılır.
- Tahmini kar oranı: Yatırım vekâletine dayalı katılma hesaplarında toplanan fonların katılım bankaları tarafından işletilmesi sonucu kâr elde edilmesi halinde, hesap sahibi ile katılım bankası arasında fonun işletilmeye başlandığı tarihten önce mutabık kalınan ve bu kârdan katılma hesabı sahibinin gerçekleşen kârı geçmemek üzere hak iddia edebileceği azami orandır.

Temel olarak bir yatırım vekâletine dayalı katılma hesabının işleyişi ve süreci şekil 3.1.'de gösterilmiştir.

Şekil 3.1. : Vekâlet Modelli Katılım Sigortacılığının İşleyişi.

Yatırım vekâletine dayalı katılma hesabının işleyiş süreci aşağıdaki şekildedir;

1. İlk aşamada katılım bankası (vekil) ve müşteri (müvekkil) arasında tahmini kar oranı belirlenerek yatırım vekâleti katılma hesabı açılır.
2. Müşteri, katılım bankasına parasını yatırır.
3. Katılım bankası, katılım ilkeleri çerçevesinde vekâleten müşterinin parasını değerlendirir.
- 4/1. Elde edilen kar müşteriye verilir. Anlaşmaya bağlı olarak katılım bankası tahmin kâr oranından fazla kar ettiği için teşvik ödemesine hak kazanmıştır.
- 4/2. Gerçekleşen kar ile tahmini kar oranı aynı olduğundan dolayı elde edilen tüm kâr müşterininindir.
- 4/3. Gerçekleşen kar, sıfırdan yüksek ve tahmini kar oranından daha düşüktür. Bu durumda yine elde edilen tüm kar müşteriye verilir.
- 4/4. Katılım bankasının yatırımları sonucunda müşterinin zarar ettiği durumdur. Bu durumda 5. aşamaya geçilir.
5. Katılım bankası müşteriden almış olduğu paradan, başta anlaşılan vekâlet ücretini keserek müşteriye ana parasını geri iade eder.

Vekâlet Modelli Katılım Sigortacılığı (Wakala Tekâful)

Uluslararası literatürde tekâful adıyla kullanılan sigortacılık sistemi ülkemizde katılım sigortacılığı adıyla kullanılmaktadır. Tekâful kelimesi Arapça kefal fiilinden türemiştir, yardım etmek veya yardım etmek anlamına gelmektedir. Tekâful'ün temelini paylaşılan sorumluluklar, dayanışma ve karşılıklı işbirliği oluşturmaktadır. Tekâful, yeni veya modern bir olgu değildir, bu kavram İslam'ın ilk günlerinden beri yüzyıllardır çeşitli şekillerde uygulanmaktadır. O günlerde, ticaret faaliyetlerinde bugün karşılaşılan risklere benzer risklere maruz kalan ticaret kervanları bulunmaktaydı. Mekke ve Medine Müslümanları arasında uygulanan akile sisteminde ortak sorumluluğun temelini

karşılıklı sigortanın temelini oluşturduğunu kabul ederler. Bu sistem mağdurun veya mağdurun aile ve akrabalarının tanımlanmış olaylardan kaynaklanan mali yükümlülüklerine karşı tazmin edilmesi için ortak sorumluluğu paylaşmak üzere kabile üyelerinin katkılarından oluşuyordu. Hz. Muhammed (sav) tarafından bu sistem fazilet ve iyiliklerde karşılıklı koruma ve işbirliği ilkesiyle kabul edilmiştir. Akile sistemi dışında tarihte tekâfüle benzetilen birçok kurum ve sistem bulunmaktadır. Tekâfül'ün temelinde yatan özellikler öncelikle dayanışma ve karşılıklı korumadır. Bu sistemin amacı, kar veya kazanç değil, karşılıklı yardımlaşma ve ortak sorumluluk ilkesini gözeterek, grubu oluşturan tüm bireyler için risk ve talihsizliklere karşı önlem almaktır.

Çoğunluk alimler tarafından konvansiyonel sigortanın haram olduğu dile getirildikten sonra tekâfül sistemi teorik olarak oluşturulmuştur. Bu oluşan sistemde temel şart İslam hukukuna uygunluk olmuştur. Bu ise pek çok problemi ve tartışma konusunu beraberinde getirmektedir. Tekâfül akdi, Kur'an ve sünnette zikredilen akitlerden olmadığı için bazı ulema tarafından yeni akit olarak nitelenmiştir. Yeni akitlerde ise fakihlerin çoğunluğu, İslam hukukuna muhalif olmaması durumunda caiz olacağını söylemişlerdir. Zikredilen düşünce, "akitler ve şartlarda (haramlığına işaret eden delil yoksa) asıl olan mubahlıktır" kaidesine dayanmaktadır. Bu kaide ise İslam hukukunda akit serbestisi olduğunu ifade etmektedir.

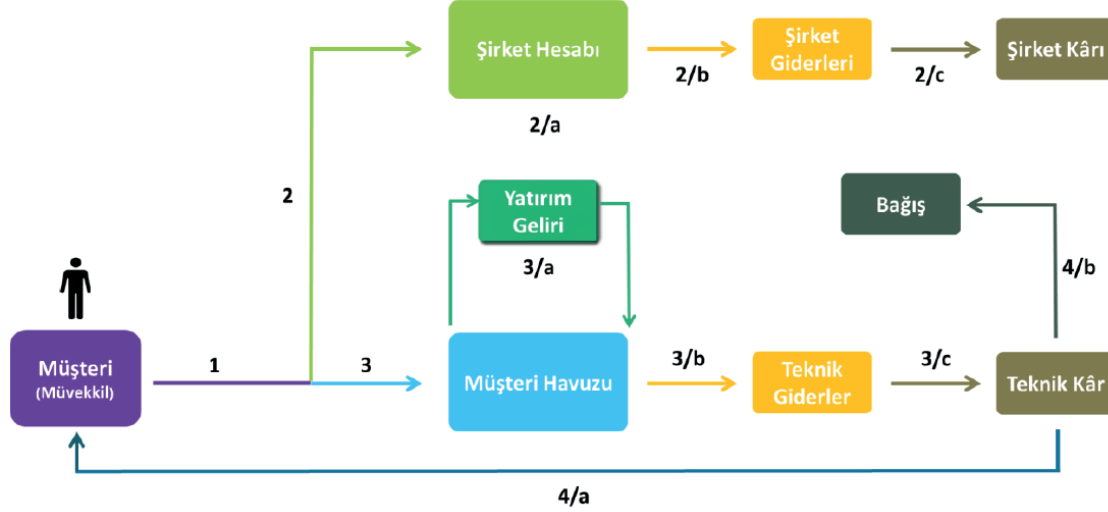
Tekâfül, birçok farklı özelliği ile geleneksel sigortacıktan ayrılmaktadır. Tekâfül, riba, garar ve meysir içeren işlemlerin yasak olduğu katılım finans ilkelerine tabidir. Konvansiyonel sigortacılıkta riba, hem katkı payları ile tazminatlar arasındaki haram alışverişi içeren işlemlerde hem de faiz getiren yatırımlardan elde edilen faiz gelirleri bulunur. Bir diğer temel farklılık, geleneksel sigortacılığın kendi anlayışına göre bir risk transfer mekanizması olmasıdır. Tekâfül ise bir risk transfer mekanizması değil, karşılıklı risk paylaşımının sosyal bir işlevidir. Son olarak, konvansiyonel bir sigorta şirketinin feshi halinde, yedekler ve fazlalar ortaklara aittir. Bir tekâfül işletmecisinin feshi durumunda, sermaye katılımcılara geri dağıtılır veya hayır kurumlarına bağışlanmaktadır. Türkiye'de katılım sigortacılığı faaliyetleri ilk kez 2009 yılında Neova Katılım Sigorta A.Ş.'nin kurulması ile beraber başlamıştır. Bu yıllarda henüz katılım sigortacılığı mevzuatı bulunmamakla birlikte hukuki altyapı ilk kez Katılım Sigortacılığı Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik ile 2017 yılında resmîyet kazanmıştır. Katılım sigortacılığı uygulamasında genel olarak literatürde beş farklı model bulunmaktadır. Bunlar (i) vekâlet modeli, (ii) mudarebe modeli, (iii) hibrit model, (iv) kooperatif modeli ve (v) vakıf modelidir. Bu çalışmada konumuz açısından sadece vekâlet modeli ele alınacaktır. Bu modellerin dışında geliştirilen mikro tekâfül, peer to peer (P2P) tekâfül, karşılıklı tekâfül, Türkiye modeli gibi farklı modeller de bulunmaktadır.

Vekâlet modelli katılım sigortacılığı, 2017 yılında hazırlanan Katılım Sigortacılığı Yönetmeliği'nde; "Şirketin, risk fonunun yönetimi ile sigortayla ilgili diğer teknik ve yasal işlemleri karşılığında vekâlet ücreti aldığı şirket yönetim modeli" şeklinde tanımlanmıştır. Bu model türü mudâraba modeline benzemektedir. Riskler sonucunda ortaya çıkan hasar ödemeleri neticesinde oluşan fazla fonlar katılımcılara geri ödenmektedir. Vekâlet modelinde katılım sigorta şirketleri sigortacılık işlemleri için katılımcılardan sadece vekâlet ücreti almaktadır. Hibrit modelde ise operatör şirket vekâlet ücretinin yanında bir de işletilen fondan pay almaktadır. Vekâlet katılım sigorta modeli, katılım sigortacılığının temel teorisini oluşturacak düzeyde önemli bir modeldir.

Vekâlet akdine dayalı olarak işleyen katılım sigortacılığı modelinde operatör şirket, havuzu işletmeye başlamadan önce birikimlerin bir kısmını kendine vekalet ücreti olarak almaktadır. Bu modelin temel özelliği ise katılım sigorta şirketinin sigortalının vekili gibi hareket etmesidir. Diğer bir ifade ile katılım sigorta şirketinin rolü havuza ait tüm işlemleri, önceden belirlenmiş bir vekâlet ücreti karşılığında tüm operasyonu

yerine getirmesidir. Önemli diğer bir husus ise tüm giderler (teknik giderler, organizasyonel giderler, katılım reasürans, komisyonlar, vb.) çıkarıldıktan sonra müşterilere dağıtılan bakiye iadesi uygulamasıdır. Bu uygulama aslında katılım sigortacılığını, konvansiyonel sigortadan ayıran en önemli farklılıklardan bir tanesidir. Vekâlet modeli katılım sigortacılığının işleyişi ve uygulaması Şekil 3.2.'de gösterilmektedir.

Şekil 3.2. : Vekâlet Modelli Katılım Sigortacılığının İşleyişi.

Vekâlet modelli katılım sigortasının işleyiş süreci aşağıdaki şekildedir;

1. İlk aşamada müşteri (müvekkil) katılım sigorta şirketine (vekil) prim ödemesini gerçekleştirir. Bu aşamada önemli olan vekâlet ücreti ve müşteri havuzunun ayrılmasıdır.
2. Müşterinin verdiği prim tutarı içinden katılım sigorta şirketi önceden belirlenen vekâlet ücretini alır.
- 2/a. Katılım sigorta şirketi, kendi hesabındaki fonu katılım esaslı yatırım araçlarında değerlendirebilir.
- 2/b. Operasyonel ve diğer giderler şirket giderleri katılım sigorta şirketinin hesabından düşülür.
- 2/c. Giderler düşüldükten sonra katılım sigorta şirketinin kârı oluşur.
3. Vekâlet ücreti çıkarıldıktan sonra toplanan fonlar müşteri havuzuna aktarılır.
- 3/a. Müşteri havuzundaki fonlar katılım esaslı yatırım araçlarında değerlendirilerek oluşan kâr tekrar müşteri havuzuna aktarılır.
- 3/b. Müşteri havuzundaki sigortalıların hasar, katılım reasürans gibi giderler düşülür.
- 3/c. Oluşan teknik kâr, müşteri havuzunun değerlendirilmesi ve giderlerin düşülmesi ile oluşur.
- 4/a. Poliçe sahipleri, bütün giderler düşüldükten sonra artan paradan bakiye iadesi alabilirler.

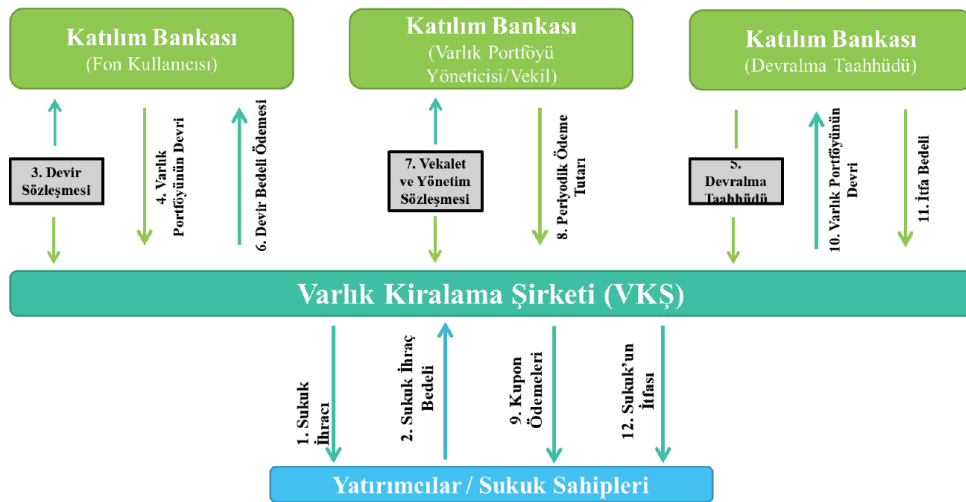

4/b. Katılım sigorta şirketi artan bakiyeyi bağış olarak değerlendirebilir.

Yönetim Sözleşmesine Dayalı Kira Sertifikası (Wakala Sukuk)

Sukuk, sak kelimesinin çoğulu olmakla birlikte eşit değerli sertifikalar anlamına gelmektedir. En basit anlamıyla sukuk bir varlığa sahip olmayı ya da ondan yararlanma hakkını göstermektedir. Sukukta yer alan hak-iddia sadece nakit akışı hakkı değil, aynı zamanda mülkiyet hakkıdır. Bu, sukuku tahvil ve bonodan farklılaştırmaktadır. Geleneksel borçlanma araçları faiz taşıyan menkul kıymetlerden oluşurken, sukuklar temel olarak varlık sepetinde sahiplik hakkından oluşan yatırım sertifikalarıdır. Sukuk, ilk olarak alışveriş ve diğer ticari faaliyetlerden kaynaklanan finansal yükümlülükleri gösteren bir kâğıt olarak Orta Çağ'da daha çok Müslümanlar tarafından kullanılmıştır.

Sukuk, ülkemiz katılım finans literatüründe kira sertifikaları olarak adlandırılmaktadır. Kira sertifikası ya da sukuk, bir varlığa sahip olmayı veya ondan yararlanma hakkını gösteren, yatırımcısına belirli periyotlarda sabit veya değişken getiri sağlayan, ikincil piyasalarda alım satıma konu edilebilen faizsiz sermaye piyasası ürünüdür. Varlık kiralama şirketi (VKŞ) ise kira sertifikası ihraç etmek üzere anonim şirket şeklinde kurulmuş olan sermaye piyasası kurumudur. İhraç edilen kira sertifikası türlerinin hepsinin katılım finansında kullanılan yöntemlerden oluştuğunu söyleyebiliriz. Bunlar; (i) sahipliğe dayalı, (ii) eser sözleşmesine dayalı, (iii) ortaklığa dayalı, (iv) alım-satıma dayalı, (v) yönetim sözleşmesine dayalı (wakala) kira sertifikalarıdır. Konumuz itibarıyla bu çalışmada sadece yönetim sözleşmesine dayalı kira sertifikalarına değinilecektir. Yönetim sözleşmesine dayalı kira sertifikaları, kaynak kuruluşa ait varlık veya hakların vade boyunca kiralanması da dâhil olmak üzere VKŞ lehine yönetilmesi neticesinde elde edilen gelirlerin, sözleşme hükümleri çerçevesinde VKŞ'ye aktarılması amacıyla ihraç edilir. Yönetim (vekâlet) sözleşmesine dayalı kira sertifikaları, katılım bankalarının kullandıkları vekâlet ürününden gelmektedir ve İslami finansın yaygın olduğu piyasalarda vekâlet (wakala) sukuk olarak adlandırılmaktadır. Yönetim sözleşmesine dayalı kira sertifikaları, kaynak kuruluş tarafından yönetilmesi kolay ve elinde bulunan varlıklar üzerine ihraç edebilecek kira sertifikalarıdır. Uluslararası uygulamada bir varlığa dayalı olarak ihraç edildiği için ikinci el piyasalarda alım-satıma konu edilebilir. Fakat maalesef ki ülkemizde bazı katılım bankaları herhangi bir varlığa dayandırmadan kira sertifikası ihracı ile fon topladıklarından dolayı ikinci elde bu türdeki kira sertifikalarının alım-satımı yapılmamaktadır. Bir yönetim sözleşmesine dayalı kira sertifikasının işleyişi genel olarak Şekil 3.3.'de gösterilmektedir.

Şekil 3.3. : Yönetim Sözleşmesine Dayalı Kira Sertifikasının İşleyişi.

Yönetim sözleşmesine dayalı kira sertifikasının işleyiş süreci aşağıdaki şekildedir;

1. VKŞ, yatırımcılardan fon toplamak için kira sertifikası ihracı gerçekleştirir.
2. Yatırımcılar, yönetim sözleşmesine dayalı kira sertifikası türü ile yapılan ihraç bedelini VKŞ'ye öderler.
3. Katılım Bankası ve VKŞ arasında dayanak varlıkların (leasing gibi) yani varlık portföyünün devrine ilişkin Devir Sözleşmesi imzalanır.
4. Sözleşme kapsamında katılım bankası, varlık portföyünü VKŞ'ye devreder.
5. Katılım bankası, belirli bir süre (vade) sonunda varlık portföyünü devir bedeli üzerinden geri almayı taahhüt eder.
6. Alınan varlık portföyünün karşılığı olarak VKŞ devir bedelini katılım bankasına öder.
7. Alınan bu varlık portföyünün yönetilmesi için VKŞ, katılım bankasına vekâlet vererek Vekâlet ve Yönetim Sözleşmesi imzalanır.
8. Varlık portföyünün getirilerini dönemsel olarak katılım bankası, VKŞ'ye öder.
9. VKŞ, dönemsel olarak elde edilen gelirleri payları oranında kira sertifikası sahiplerine öder.
10. Vade sonunda VKŞ, sahip olduğu Varlık Portföyünü katılım bankasına tekrar devreder.
11. VKŞ'nin katılım bankasına varlık portföyünün bedeli olarak ödediği tutarı, katılım bankası tekrar VKŞ'ye itfa bedeli olarak öder.
12. VKŞ, kira sertifikası sahiplerinden topladığı fonları yatırımcılara ödeyerek yönetim sözleşmesine dayalı kira sertifikası süreci tamamlanır.

Faizsiz Yatırım Fonları

Katılım finansı sektöründe vekâlet akdinin uygulama alanlarına bakıldığında, temel işleyiş şekli olarak en çok benzeyen sermaye piyasası ürününün faizsiz yatırım fonları olduğunu söyleyebiliriz. Yatırım fonu alan müşteriler fon işletim ücreti olarak portföy yönetim şirketine (PYŞ) vekâlet ücreti vermektedirler. Müşterinin almış olduğu yatırım fonunu PYŞ vekil olarak, inançlı mülkiyet kuralları çerçevesinde işleterek kâr etmeye çalışır. Hiç şüphesiz faizsiz bir yatırım fonunun değerlendirildiği yatırım araçlarının da yine faizsizlik kurallarına uygun olması gerekmektedir.

Yatırım fonları; halktan topladıkları fonlar karşılığı, hisse senedi, kira sertifikaları gibi sermaye piyasası araçlarından ve altın ile diğer kıymetli madenlerden oluşan portföyleri yönetirler. Her bir yatırımcı, fonun sahip olduğu portföyün bir kısmını temsil eden katılma payını satın alarak fona katılım sağlar. Tasarruf sahipleri şirketlerden, aracı kuruluşlardan veya menkul kıymet borsalarından hisse senedi ve kira sertifikası almak suretiyle tasarruflarını değerlendirebilirler. Fakat menkul kıymetlere yatırım yapmak bilgi ve uzmanlık gerektirmektedir. Ayrıca bireysel birikimler genelde yeterli büyüklüğe ulaşamadıklarından, bunlarla oluşturulan portföylerde gerekli risk dağılımları yapılamaz. Bu nedenle sermaye piyasasında kolektif yatırım kuruluşları olarak adlandırılan yatırım fonları oluşturulmuştur.

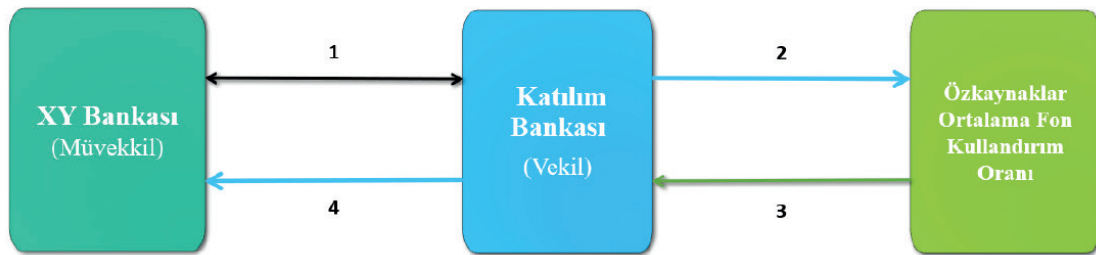
Yatırım fonu kurucusu sadece PYŞ'ler olup, kurucu toplam portföy değeri üzerinden yönetim ücreti getirisi elde edecektir. Uygulamada fon yönetim ücreti adıyla müşteriden alınan ücret aslında müşterinin fonunu yönetmek üzere alınan, vekâletten doğan bir vekâlet ücretidir. Portföyünün tamamı devamlı olarak, kira sertifikaları, katılma hesapları, ortaklık payları, altın ve diğer kıymetli madenler ile SPK tarafından uygun görülen diğer faize dayalı olmayan para ve sermaye piyasası araçlarından oluşan fonlara katılım fonu denilmektedir. Ayrıca katılım finans ilkelerine göre kurulmuş fonlara yatırım yapan faizsiz fon sepeti fonları kurulabilir.

Ülkemizde halihazırda sadece katılım esaslı olarak faaliyet gösteren portföy yönetim şirketleri bulunduğu gibi pencere olarak ifade edebileceğimiz hem faizli hem de faizsiz fonları bulunan PYŞ'ler de bulunmaktadır. Tüm bunlara ek olarak ülkemizde tasarrufun artırılması için uygulamaya alınan bireysel emeklilik sistemi (BES) için özel olarak kurulan faizsiz yatırım fonları bulunmaktadır. Burada kullanılan yatırım fonları da yine vekâlet akdine dayalı olarak çalışmaktadır.

Vekâletin Diğer Kullanım Alanları

Katılım bankaları, vekâlet akdi üzerinden hazine yönetimi ve uluslararası bankacılık faaliyetleri kapsamında kurumsal yatırımcılardan fon temin edebilmektedirler. Çoğunlukla katılım bankaları arasındaki yapılan hazine işlemlerinde vekâlet üzerinden yapılan akitler sayesinde âtil kalan likidite, kısa dönemli olarak diğer katılım bankası (vekil) tarafından değerlendirilmekte ve bu şekilde getiri sağlanarak hazinelerinin yönetimini de kolaylaştırmaktadır. Vekâlet, likidite fazlasının yönetilmesi için kullanılan ve katılım bankalarının hazine birimleri için temel ve alternatif bir ürünlerden birisidir. Katılım bankaları arasındaki işlemlerde vekâletin kullanılması sayesinde, sektörde en çok eleştirilen uygulamalardan birisi olan teverruke dayalı commodity murabaha (mal murabahası) işlemi yerine vekâlet akdiyle hazine yönetimini ve fonların değerlendirilmesinin önünü açmıştır.

Hazine işlemlerinde kullanılan vekâlet işleminde müvekkilden vekile yatırım yapması için likidite akışı olur. Yapılan anlaşmada, müvekkil belirlenmiş bir vade sonunda, beklenen kâr payı oranında yatırıma söz konusu olan tutar üzerinden getiri alma beklentisi içindedir. Vekâleti katılım finansa uygun hale getiren en önemli özelliği; getiri oranının garanti olmamasıdır. Aslında katılım bankalarının likidite sağlamak için yaptıkları bu işlem bir tür sendikasyon finansmanıdır. Bu nedenle katılım bankacılığı literatürüne vekâlete dayalı sendikasyon finansmanı şeklinde bir kavram eklenerek bu işlemin mevzuatı ve standartları oluşturulabilir. Şekil 3.4.'da katılım bankalarının aktif-pasiflerini yönetmek için kullandıkları vekâlet (vekâlete dayalı sendikasyon finansmanı) işleminin işleyişi ve süreci gösterilmektedir.

Şekil 3.4. : Vekâlete Dayalı Faizsiz Sendikasyon Finansmanının İşleyişi.

Genel olarak bir vekâlet (vekâlete dayalı sendikasyon finansmanı) işleminin işleyiş süreci aşağıdaki adımlardan oluşmaktadır;

1. XY Bankası, AB Katılım Bankası ile vekâlet sözleşmesi imzalar.
2. AB Katılım Bankası azami oran olarak ortalama fon kullandırım oranını teklif edebilir.
3. Vade sonunda dağıtılacak kâr payı oranı belli olur.
4. Vade sonunda, vekil masrafı düşülerek kâr payı ödemesi gerçekleşir.

Katılım finansında vekâlet aslında diğer yöntemler içerisinde halihazırda kullanılmaktadır. Örneğin katılım bankaları tarafından müşterilerine tahsilat yapmak üzere verilen POS cihazlarının kullanımı sırasında da bir vekâlet ilişkisi doğmaktadır. Katılım bankası müşterinin vekili olarak arka plandaki gerekli takas işlemlerinin yaprak bir komisyon geliri elde eder. Burada katılım bankası vekil, müşteri ise müvekkildir.

Vekâlet akdinin katılım bankalarındaki kullanım alanlarına dair diğer bir örnek ise murabaha işlemleridir. Günümüzde katılım bankalarının en çok kullandığı işlemlerden birisi olan murabahaya dayalı olarak gerçekleştirdikleri finansmanlardır. Finansman kullanacak olan müşteri alacağı ürün ya da hizmeti alırken katılım bankasının vekili olarak aldıktan sonra katılım bankasına borçlanmaktadır. Fakat buradaki gerçekleşen vekâlet ilişkisinde bu sefer katılım bankası vekil değil müvekkil olarak karşımıza çıkmaktadır. Aynı zamanda bu duruma örnek olarak yine katılım bankalarının müşterilerine kullandırmış olduğu kredi kartları ya da finansman türündeki kartların işleyişinde de aynı ilişkinin olduğu görülmektedir. Katılım bankacılığındaki kredi kartlarının asıl adı murabaha karttır. Finansman ilişkisinde olduğu gibi kredi kartı işlemlerinde yine müşteriler katılım bankasının vekili, katılım bankaları ise müvekkil konumundadır. Genel olarak katılım bankalarındaki murabahaya dayalı finansman ve murabaha kart işlemlerinin işleyişi aşağıdaki adımlardan oluşmaktadır;

1. Müşteri almak isteği ürün/hizmet için katılım bankasından fon talep etmek üzere başvuruda bulunur.
2. Katılım bankası tarafından müşterinin KKB riski uygun olması durumunda müşterinin talebini onaylar ve müşteriye vekâlet verir.
3. Katılım bankası müşterinin almak istediği ürün/hizmetin bedelini doğrudan satıcıya öder.
4. Müşteri almak istediği ürün/hizmetin sahibi olur/kullanır.

Tüm bunlarla birlikte katılım bankaları tarafından katılım sigorta poliçeleri ya da BES ürünlerinin pazarlamasının yapılabilmesi için bir katılım sigorta şirketi ya da bireysel emeklilik şirketinin acenteliğine sahip olması gerekir. Zaten vekâletin anlamlarından birisi de acentedir. Bu işlemde katılım bankası, katılım sigorta şirketi ya da bireysel emeklilik şirketinin vekili olarak hareket eder ve pazarlamasını gerçekleştirir. Bunun sonucunda da bir komisyon alarak kar elde etmeye çalışırlar. Aynı zamanda yine katılım bankalarının bankacılık hizmetleri arasında yer alan ödeme hizmetlerinde de bir vekâlet ilişkisi bulunmaktadır. Diğer bir ifade ile müşterilerin ödemek istedikleri faturalarını katılım bankaları vekil olarak müşterilerden alır ve hizmet kuruluşunun hesabına aktarırlar. Bu işlemin sonucunda da müşterilerden ya da hizmet kuruluşundan komisyon geliri elde ederler. Bu komisyon gelirlerini vekâlet ücreti olarak düşünmemiz

yanlış olmayacaktır.

3.6. Vekâlet Akdine Dayalı Ürünlere Yönelik Kullanım ve Politika Önerileri

Katılım finans ekosistemi içerisinde çeşitli anlaşmaların temel dayanağını oluşturan vekâlet akdinin kullanımı sırasında, her katılım finans yöntemi uygulanırken olduğu gibi dikkat edilmesi gereken noktalar bulunmaktadır. Yatırım vekâletine dayalı katılma hesaplarındaki tahmini kar oranı ifadesine yapılan eleştirilerde görüldüğü üzere katılım bankacılığının konvansiyonel bankalara benzemeye başladığını dahi gündeme getirenler olmuştur. Katılım bankalarının hazine işlemlerinde bir aktif-pasif yönetim aracı olarak kullanılan vekâlet yönteminin sektörün en eleştirilen noktalarından birisi olan teverruka dayalı commodity murabaha (mal murabahası) işlemi yerine kullanılması hem toplum nezdinde katılım finansının önemini arttıracak hem de katılım finansını fıkhi olarak güçlendirecektir.

Vekâlet yönteminin, katılım finans sisteminin temel felsefesi olan ortaklık, dayanışma ve paylaşım gibi ilkelerinin göz ardı edilerek kullanılması tüm sektörü birden etkileyecek, toplumun sektöre yönelik olan bakış açısını da değiştirecektir. Bu nedenle TKKB Merkezi Danışma Kurulu gibi ülkemizdeki katılım finans sisteminin fıkhi ve hukuki olarak denetimini sağlayacak kurum ve kuruluşların sayısının artması önem arz etmektedir. Örneğin mevcut düzenlemelerde şu an için faizsiz sermaye piyasalarının hali hazırda fıkhi olarak denetimini yapan bağlayıcı bir kuruluş bulunmamaktadır. Hazine ve Maliye Bakanlığı, BDDK, SPK, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) ve Borsa İstanbul (BİST) gibi düzenleyici ve denetleyici kurumlarda da danışma kurullarının oluşturulması katılım finans sektörüne her açıdan yeni bir soluk getirecektir. Ayrıca Diyanet İşleri Başkanlığı'nda da katılım finans sektörüne yönelik fetva ve öneriler geliştirilecek müstakil bir birim kurulması elzem hale gelmiştir.

Tüm bu önerilerle beraber katılım finansı konusunda 2021 yılında TCMB ve Cumhurbaşkanlığı Finans Ofisi'nde kurulan yeni birimlerin aktif bir şekilde faaliyet göstermesi sektörün gelişimi için faydalı olacaktır. Aynı zamanda 2019 yılında kurulan Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumu (SEDDK) bünyesinde kurulan Katılım Esaslı Düzenleme Daire Başkanlığı'nın da katılım sigortacılığı alanındaki düzenlemelere olumlu yönde katkısının olması beklenmektedir.

Katılım bankalarının hazine işlemlerinde aktif-pasif uygulamaları için vekâlete dayalı sendikasyon finansmanı şeklinde bir ürün eklenerek bu işlemin mevzuatı ve standartları oluşturulabilir. Ayrıca TCMB tarafından yapılan açık piyasa işlemlerinde (APİ) vekâlete dayalı olarak bir ürün modellemesi yapılarak kullanılabilir. Bunun yanında Uluslararası İslami Likidite Yönetimi Kuruluşu (IILM) tarafından katılım bankalarına vekâlete dayalı olarak para piyasası ürünlerinin kullanımı mümkün hale getirilebilir.

Vekâlet akdine dayalı olarak kullanılan yatırım vekâleti hesabı ürünü için TKBB Merkezi Danışma Kurulu tarafından bir standart yayımlanması tüm sektör açısından uyumlu bir uygulamanın sağlanmasını destekleyecektir. TKBB 2020 Sektör Raporu'nda ve TKBB Katılım Bankacılığı 2021-2025 Strateji Güncelleme Raporu'nda da görüldüğü üzere yatırım vekâleti konusunda fizibilite çalışmaları yapılmaktadır. Katılım finansının konvansiyonel finans karşısındaki en büyük dezavantajlarından birisi de ürün çeşitliliğinin az olmasıdır. Dünyada oldukça fazla kullanılan vekâlet yönteminin Türkiye'deki yeni geliştirilecek ürünlere dayanak olması, sektörün ürün çeşitliliğini arttıracaktır.

İslam Ekonomisi ve Finansı alanında lisans ve lisansüstü eğitim veren kurumların müfredatlarında vekaletle ilişkin konuların ağırlığının artırılması, bu alanda lisansüstü tezlerin yazdırılması ve akademik yayınların yapılması vekalet akdine dayalı yeni ürünlerin ortaya çıkmasına ve vekalet akdine dayalı ürünlerin katılım finans sistemindeki

payının artmasına imkân sağlayacaktır. Bununla birlikte ülkemizdeki katılım finans alanında faaliyetler yapan sivil toplum kuruluşlarının vekâlet konusunda çalıştaylar, konferanslar düzenlemesi halkın bilinçlenmesi açısından faydalı olacaktır. Ayrıca vekâlete dayalı ürünlere yönelik akademik çalışmaların artması sektöre yönelik bilgi kaynaklarının artmasını sağlayacaktır.

SONUÇ

Katılım finansı, ülkemizin 2023 hedefleri doğrultusunda oluşturulan İstanbul Finans Merkezi'nin (İFM) en önemli ayaklarından bir tanesidir. Bu bağlamda katılım finansının geliştirilmesi ve sektörün dinamik olarak hizmet sunması önemlidir. Katılım finans sistemi, finansal piyasalar açısından çok geniş bir faaliyet alanından oluşmaktadır. Bankacılığın yanında katılım sigortacılığı, katılım emeklilik sistemi, katılım fon sistemi, katılım endeksi, faizsiz sermaye piyasa araçları, finansal ortaklıklar, girişimci destekleme programları ve finansal teknoloji gibi konular esasında bu sistemin önemli bileşenleridir.

Katılım esaslı çalışan kurumların, İslam dinine göre şekillenmiş ürünleri, yöntemleri ve hizmetleri bulunmaktadır. Günümüzde ticari hayatta ve katılım finans sisteminde de sıkça kullanılan bu yöntemlerden birisi olan vekâlet yöntemidir. İslâm hukuku literatüründe vekâlet akdine hac, kurban, zekât, kefarete gibi mali yönü bulunan ibadetlerde veya evlenme, boşanma, satım, dava, şirket, sulh, vasiyet, hibe gibi tek veya iki taraflı borç ilişkilerinin kurulması gibi durumlarda sıkça başvurulmaktadır. Katılım finans yöntemleri arasında salt olarak vekâlet yöntemine dayalı ürünler bulunabileceği gibi diğer yöntemlerin içerisinde de vekâlet yoluyla bir işleyiş söz konusu olabilmektedir.

Dünyadaki İslami bankaların da fon toplama amacıyla kullandıkları yöntem olarak sıkça kullandığı vekâlet yöntemi ülkemizde henüz çok yeni bir üründür. Yeni geliştirilen ürünlerin katılım finans ilkelerine uygun olması hem sektör açısından hem de toplum açısından oldukça önemlidir. Bu yüzden ülkemizde 2017 yılında mevzuata giren yatırım vekâleti ürününün ortaya çıkması, gelen eleştirilerden de görüldüğü üzere sancılı olmuştur. Sektöre yönelik olarak gelen eleştirilere karşı ivedilikle sektörün fıkhi olarak denetimini yapan bağlayıcı ve merkezi bir kuruluş oluşturulmalıdır. Bunun yanında katılım finans sisteminin tüm kurum ve kuruluşlarını kapsayan Katılım Finans Kanunu çıkartılmalıdır. Ayrıca Diyanet İşleri Başkanlığı'nda katılım finans sektörüne yönelik fetva ve öneriler geliştirecek müstakil bir birim kurulması gerekmektedir.

Katılım finansının konvansiyonel finans karşısındaki en büyük dezavantajlarından birisi de ürün çeşitliliğinin az olmasıdır. Dünyada oldukça fazla kullanılan vekâlet yönteminin Türkiye'deki yeni geliştirilecek ürünlere dayanak olması, sektörün ürün çeşitliliğini arttıracaktır. Katılım finansı sektöründe vekâlet akdine dayalı ürünlerin çeşitlendirilmesi noktasında en çok görev ve sorumluluk alması gereken taraflardan birisi de akademisyenlerdir. Bu bağlamda çalışmada ele alından vekâlete dayalı ürünün daha detaylı olarak farklı çalışmalarda incelenebilir. Bununla birlikte ülkemizdeki katılım finans alanında faaliyetler yapan sivil toplum kuruluşlarının vekâlet konusunda çalıştaylar, konferanslar düzenlemesi halkın bilinçlenmesi açısından faydalı olacaktır. Ayrıca vekâlete dayalı ürünlere yönelik akademik çalışmaların artması sektöre yönelik bilgi kaynaklarının artmasını sağlayacaktır.

Vekâlet akdinin en tartışmalı noktalarından olan yatırımcının tazmin sorunu konusunda akademisyenlerin, sektör temsilcilerinin, düzenleyici ve denetleyici kurum temsilcilerinin bir araya gelerek konuyu çalıştay ve sempozyum gibi ortamlarda geniş bir perspektifte ele alması gerekmektedir. Özellikle mudârebe temelli ve tabana yaygın fonlara dağıtılan kârları negatif etkileme potansiyeli sebebiyle yatırım vekâleti küresel ölçekte

de tartışılmaktadır. Yatırım vekâleti, faizsiz bankaların likidite ihtiyaçlarının karşılanması ve mudârebe getirilerini düşük bulan ve yüksek kâr beklentisi olan mevduat sahiplerinin kazanılması için kullanılmaktadır. Bu nedenle sektörün belirli standartlar içerisinde hareket etmesi sağlanarak uygulamalardaki farklılıklar ortadan kaldırılması gerekmektedir. Vekâlet akdinin doğru uygulanması katılım finansındaki danışma kurulları ve katılım uyum birimleri ile mümkündür. Sektördeki bu kurul ve birimlere gereken önemin verilmesi vekâlete dayalı ürünlerin de doğru kullanılmasına vesile olacaktır.

KAYNAKÇA

AAOIFI-23-46-56. (2015). Faizsiz Finans Standartları. TKBB Yayınları. <https://tkbb.org.tr/Documents/Yonetmelikler/FAIZSIZ-FINANS-STANDARTLARI.pdf> (27 Nisan 2021).

Albakara Türk Katılım Bankası. (2018). Yatırım Vekâletine Dayalı Katılma Hesabı İcazetnamesi. <https://www.albaraka.com.tr/documents/hakkimizda/icazet-belgeleri/pdf/yatirim-vekaleti-sozlesmesine-dayali-katilma-hesabi.pdf> (17 Mayıs 2021).

Albaraka Türk Katılım Bankası. (2021). Yatırım Vekâleti Sözleşmesi. <https://www.albaraka.com.tr/documents/hakkimizda/sozlesme-ve-formlar/sozlesmeler/YHS/yatirim-vekaleti-sozlesmesi.pdf> (11 Haziran 2021).

Armağan, S. (1988). İslam Hukukunda Akitlerin Sınıflandırılması. İstanbul Üniversitesi Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi, 17.

Aybakan, B. (1990). İslam Hukukunda Vekalet Sözleşmesi. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 49-50.

Aybakan, B. (2013). Vekâlet. TDV İslâm Ansiklopedisi. 43, 1-6. TDV İslâm Araştırmaları Merkezi. <https://islamansiklopedisi.org.tr/vekalet> (30 Nisan 2021).

Ayengin, T. (2008). Rükün. TDV İslâm Ansiklopedisi. 35, 286-287.

Bayındır, S. (2015). Fıkhi ve İktisadi Açından İslami Finans (Para ve Sermaye Piyasaları). Süleymaniye Vakfı Yayınları.

Bayındır, S. (2018). Katılım Bankacılığının Ruhuna el-Fatiha mı? İKTİSAD. <https://www.iktisad.org.tr/katilim-bankaciliginin-ruhuna-el-fatiha-mi/> (12 Mayıs 2021).

Çakır, M. (2019). Yatırım Vekâleti Uygulamalarında Kârın Tazmini Problemi. Marife Dini Araştırmalar Dergisi, 19. 1.

Çalık, A. (2014). Katılım Bankalarında Sigorta Uygulamaları ve Tekafül Sigorta Sistemi. Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar Dergisi. 51. 587.

Cevdet, A. (1876). Mecelle-i Ahkâm-ı Adliye, Md.1449.

Dede, K. (2017). Katılım Bankalarında Hazine Ürünleri ve Sermaye Piyasası Uygulamaları. TKBB Yayınları. İstanbul.

Gündoğdu, A. (2021). Katılım Bankacılığında Kar Dağıtım Sisteminin Analizi ve Türkiye Uygulaması İçin Yeni Bir Öneri. Doktora Tezi. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi.

Halitoğlu, İ. (2008). Yatırım Araçlarının Fıkhi Niteliği. Kilis 7 Aralık Üniversitesi İlahi-

yat Fakültesi Dergisi. 5.8, 139–163.

Hürşit, E. (2016). Yatırım Vekaleti (Wakala) akdi nedir ve uygulama metodu. <http://erdemhursit.blogspot.com/2016/11/yatirm-vekaleti-wakala-akdi-nedir-ve.html> (24 Nisan 2021).

Karaman, H. (1989). Akid. TDV İslâm Ansiklopedisi. 2, 251–256.

Katılım Analiz. (2021). Yatırım Vekaleti. <https://katilimanaliz.com/2021/05/07/yatirim-vekaleti/> (3 Haziran 2021).

KGK-31. (2020). Yatırım Vekâleti Standartı. Faizsiz Finans Muhasebe Standardı. Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu.

Kılıç, Y. (2019). Osmanlı Hukuku'nda Vekalet Sözleşmesi. Yüksek Lisans Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Konur, S. (2020). Katılım Finansında Vekâlet Akdinin Kullanım Alanları. <https://ihtisasakademi.tugva.org/wp-content/uploads/2021/04/KATILIM-FINANSINDA.pdf> (16 Mayıs 2021).

Köse, M. (2008). İslam Hukunda Temsil Kavramı ve Vekalet-Temsil İlişkisi. EKEV Akademi Dergisi. 12.34, 223–248.

KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama. (2021). Yönetim Sözleşmesine Dayalı Kira Sertifikası İcazetnamesi. <http://www.ktksvks.com.tr/tr-TR/icazet-belgeleri/36/573/0> (16 Nisan 2021).

KT Portföy Yönetimi. (2020). Yatırım Fonu Nedir?. <https://www.ktportfoy.com.tr/yatirimci-klavuzu/yatirim-fonlari/yatirim-fonu-nedir> (24 Mayıs 2021).

Kur'an-ı Kerim, Kehf, 18/19.

Kur'an-ı Kerim, Nisa, 4/35.

Kur'an-ı Kerim, Tevbe, 9/60.

Kuveyt Türk Katılım Bankası. (2020). Kira Sertifikası. <https://www.kuveytturk.com.tr/bireysel/yatirim/sermaye-piyasasi-urunleri/kira-sertifikasi> (20 Mayıs 2021).

Öner, M. H. (2021). Türkiye'de Katılım Sigortacılığı ve Gelişimi. Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi. 58, 35–58.

Onur, A. (2016). Tekâfül Modelinde Vekalet ve Mudarebe Modelleri. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi. İstanbul.

Özcan, M. E., ve Hazıroğlu, T. (2000). Bankacılıkta Yeni Bir Boyut: Katılım Bankacılığı. In Türkiye'de Özel Finans Kurumları Teori ve Uygulama. Albaraka Türk Yayınları, İstanbul.

Özcan, S. (2017). Tekafül (Katılım Sigortacılığı) Muhasebesi. Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, 19-2, 351–377.

Özdemir, M. ve Lila, N. (2020). Katılım Bankacılığında Kullanılan Yatırım Vekaleti Hesaplarının Fıkhi ve İktisadi Tahlili. Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi. 22.42, 343–372.

Öztürk, M. K. (2019). Vekalet Yönteminin İslami Finanstaki Yeri ve Türkiye İçin Bir Model Önerisi. Doktora Tezi. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.

Resmî Gazete. (2013). Kira Sertifikaları Tebliği. Sermaye Piyasası Kurumu. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/06/20130607-14.htm> (14 Nisan 2021).

Resmî Gazete. (2017). Katılım Sigortacılığı Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik. T.C. Hazine Müsteşarlığı. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/09/20170920-7.htm> (7 Mayıs 2021).

Resmî Gazete. (2018). Mevduat Ve Katılım Fonunun Kabulüne, Çekilmesine Ve Zamaşımına Uğrayan Mevduat, Katılım Fonu, Emanet Ve Alacaklara İlişkin Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/10/20181018-2.htm> (5 Haziran 2021).

tekaful.net. (2012). Vekâlet Modeli. http://tekaful.net/?page_id=438 (2 Haziran 2021).

TKBB. (2020). 2020 Sektör Raporu. www.tkbb.org.tr (1 Haziran 2021).

TKBB. (2021). Katılım Bankacılığı Strateji Güncelleme Raporu (2021-2025).

TKBB. (2021). Sektör Mukayese Raporu. <https://tkbb.org.tr/veri/sectormukayese> (3 Haziran 2021).

Türk Borçlar Kanunu. (1969). Md. 502.

Türkiye Finans Katılım Bankası. (2020). Yatırım Vekâletine Dayalı Katılma Hesabı Sözleşmesi. <https://www.turkiyefinans.com.tr/tr-tr/kobi/sozlesmeler-ve-formlar/SozlesmelerVeFormlarYururlukte/yatirim-vekaletine-dayali-katilma-hesabi-sozlesmesi.pdf> (19 Haziran 2021).